Armoedebeleid

Meedoen naar vermogen

Van financiële armoede naar persoonlijk, sociaal, maatschappelijk en economisch kapitaal.

Inleiding

Het kan iedereen gebeuren. Dat er door omstandigheden in het leven kort of langdurig sprake is van armoede. Er zijn wel situaties waardoor de kans op armoede vergroot wordt. Door zelf op te groeien in een gezin met weinig inkomen, bijvoorbeeld. Of door *life events* (levensgebeurtenissen met een grote impact zoals verhuizing, geboorte, scheiding, overlijden, ontslag, …) die, meestal als er drie of meer grote dingen in korte tijd gebeuren, zoveel aandacht en energie vragen dat het financiële overzicht uit beeld raakt.

Als gemeente hebben we de wettelijke taak om mensen die in armoede leven te ondersteunen. Dat doen we graag met het oog op hulp voor de korte en lange termijn. En, liever nog, in het voorkomen van armoede en/ of schulden. Daarom presenteren we dit armoedebeleid.

Blij in Beesel - voor iedereen

De gemeenschapsvisie van de gemeente Beesel is gemaakt door onze inwoners vanuit de vraag waar zij nu en in de toekomst blij van worden. In dit beleidsplan vertaalt de gemeenschapsvisie zich in hoe we met onze (bij armoede betrokken) inwoners en netwerkpartners om willen gaan (gemeente in gemeenschap en samenwerking en dat we het belangrijk vinden dat mensen, ook als dat om financiële redenen niet vanzelf gaat, naar vermogen prettig kunnen wonen, beleven en mee kunnen doen.

Een nieuw beleidsplan

We geloven erin dat nu investeren in mensen met financiële zorgen zijn vruchten afwerpt in een toekomst van welbevinden en de financiële onafhankelijkheid. We willen mensen daarom (preventief) ondersteunen om te groeien naar zo zelfstandig mogelijk (mee)doen. We bieden een passend aanbod, waarbij we inspelen op verschillende vindplaatsen om vroeg te signaleren en maatwerk te bieden.

Concreet stellen we de volgende kaders:

1. we gaan uit van 120% van de bijstandsnorm om in aanmerking te komen voor ondersteuning. Doel van deze norm is om mensen in een vroeg stadium preventief te kunnen helpen om ernstigere problemen te voorkomen. Ook proberen we de ‘armoedeval’ zo veel mogelijk te voorkomen en ervoor te zorgen dat werken loont.

2. we kijken naar de invloed van financiële zorgen op het welbevinden in het algemeen. Om het welbevinden in het algemeen in kaart te brengen gebruiken we de pijlers van positieve gezondheid als gesprekskader: het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan en om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.

3. voorheen was de lijst van mogelijke producten/ diensten uitgangspunt van beleid. Deze lijst blijft bestaan, maar laten we als uitgangspunt los. We gaan nu omgekeerd toetsen: we denken, binnen de kaders en vanuit de grondwaarden van de wet, in mogelijkheden en zoeken naar maatwerkoplossingen.

Vanuit het Rekenkamercommissierapport zijn er adviezen opgesteld die we hebben meegenomen in het opstellen van dit beleidsplan. Eén van de adviezen is: ga bij de initiëring van beleid primair uit van

de inhoudelijke opgave en niet van de (hoeveelheid) middelen (geld volgt inhoud, niet omgekeerd). Dat hebben we gedaan. We stellen in dit beleidsplan kaders op over hoe we armoede op individueel en collectief niveau in onze gemeente willen aanpakken. Maar uiteindelijk realiseren we ons dat de praktijk altijd leidend is en boven alles de plek waar het gebeurt. Het kan betekenen dat we in de looptijd van het beleid tot nieuwe inzichten komen. Het kan ook betekenen dat als er in een casus verschillende uitgangspunten met elkaar in conflict zijn, de klantmanager een keuze maakt.

Want uiteindelijk geven we het beleid en de kaders vorm in de praktijk. In gesprek met het individu en het netwerk en met elkaar. Precies, gewoon samen.

Inhoudsopgave

Inleiding 2
Blij in Beesel - voor iedereen 2
Een nieuw beleidsplan 2
Inhoudsopgave 4
1. Armoede 6
Wat is armoede? 6
Gevolgen van armoede 6
Springplank naar welbevinden 6
2. Aanpak armoede en problematische schulden 8
Doelstelling 8
Goede dienstverlening 8
Bevorderen kwaliteit van leven en financiële zelfredzaamheid 8
Uitgangspunten 8
Risicovolle situaties 9
Feiten en cijfers doelgroep 9
Bijstandsuitkeringen 10
Geldproblemen in Nederland 11
3. Armoedepreventieprogramma 13
Preventie 13
Universele preventie 13
Selectieve preventie 13
Geïndiceerde preventie 13
Probleem gerelateerde preventie 14
Onze werkwijze 15
1. Het effect van een wens/ behoefte 15
2. De grondwaarde van de wetten 15
3. Is het besluit ethisch te verantwoorden? 15
4. Randvoorwaarden 16
Hoe bereiken we mensen 16
Toegankelijkheid en … 16
… samenwerken in het Netwerk Inclusieve samenleving 16

Regelingen 17
Hoe gaan we over het algemeen om met de voorzieningen? 17
We denken groot en ondersteunen ook ideeën voor een grotere groep 18
4. Kwaliteit: hoe blijven we het goede doen? 19
Monitoring 19
Informatie kwaliteit 19
Een vinger aan de pols 20
Implementatie 20
5. Financiën 21
Verantwoording 22
Bijlagen 23
1. Definities 23
2. Regelingen 24
Jeugdfondsen 24
Collectieve zorgverzekering 24
Individuele Inkomenstoeslag 25
Bijzondere bijstand 25
Minimaregeling 25
Gemeentelijke vrijlating inkomsten 26

1. Armoede

In de gemeente Beesel doen we het gewoon samen en willen we dat inwoners Blij in Beesel zijn. Geldzorgen kunnen dit in de weg staan en zijn daarmee een belemmerende factor voor participatie. Te weinig geld voor de contributie van een vereniging, voor een bezoekje of een gezonde maaltijd, leidt ertoe dat mensen zich terugtrekken achter de eigen voordeur.

Onderzoek heeft aangetoond dat financiële zorgen kunnen bijdragen aan uitval op het werk of op school en kunnen leiden tot gezondheidsproblemen. Problematische schulden leiden hierdoor ook tot maatschappelijke kosten op andere beleidsterreinen zoals jeugdhulp, werk, wonen en gezondheid.

Wat is armoede?

Op de vraag wat armoede is willen wij graag aansluiten bij de definitie van het Sociaal Cultureel Planbureau:

'Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.'

Volgens deze omschrijving hebben mensen misschien wel een huis en iedere dag eten, maar er is geen geld voor sociale contacten, sport, cultuur en bijvoorbeeld extra zorgkosten.

Van belang is om niet alleen naar de hoogte van het inkomen te kijken, maar ook naar de hoogte van het besteedbaar inkomen. Niet alle minima leven in armoede en niet alle inwoners die moeite hebben om rond te komen, leven van een minimum inkomen.

Gevolgen van armoede

Problematische schulden leiden tot chronische stress. Naast dat chronische stress invloed heeft op de fysieke gezondheid (hart- en vaatziekten, overgewicht) heeft het ook veel invloed op de manier waarop iemand beslissingen neemt; constante, langdurige stress heeft een negatief effect op de mogelijkheid om goede keuzes te maken, met name keuzes voor de langere termijn. Primaire behoeften gaan dan vaak vóór gevolgen op de lange termijn. Daarnaast nemen geldproblemen veel ruimte in het hoofd in waardoor de denkkracht afneemt. Uit onderzoek blijkt dat het IQ gemiddeld met 13 punten afneemt onder chronische stress (te vergelijken met een nacht niet slapen).

Dat is het speelveld waarin het armoedebeleid zich bevindt. Het staat dan ook niet op zichzelf. In dit beleidsplan verwijzen we dan ook regelmatig naar dat samenwerking met partners in het brede veld.

Springplank naar welbevinden

Armoedebeleid is niet alleen een vangnet voor iedereen die om financiële redenen niet in staat is om volwaardig en gezond mee te doen in onze samenleving maar is ook een springplank naar een zo positief gezond mogelijk leven. Door financiële zorgen dreigt isolement en verarming op het gebied van positieve gezondheid: fysieke en mentale gezondheid, kwaliteit van leven, zingeving, sociaal maatschappelijk participeren en dagelijks functioneren.

In gesprek met onze inwoners en in ons handelen geven de pijlers van positieve gezondheid richting. We willen verarming op (een of meerdere van) deze gebieden voorkomen en waar mogelijk zelfs positieve ontwikkeling hierop stimuleren.

2. Aanpak armoede en problematische schulden

Wij willen dat inwoners van de gemeente Beesel met (kans op) armoede of problematische schulden, zich duurzaam en zo zelfstandig mogelijk goed kunnen voelen en goed kunnen (mee)doen.

Inwoners die geen eigen inkomen kunnen genereren en niet beschikken over een eigen vermogen, kunnen een beroep doen op de sociale voorzieningen van de gemeente (onder andere via de Participatiewet en bijzondere bijstand).

Doelstelling

Onze hoofddoelstelling is het voorkomen en tegengaan van armoede en schulden en het stimuleren van (financiële) zelfredzaamheid en (arbeids)participatie.

Wat we willen bereiken:

Preventie en vroegsignalering

- In de gemeente Beesel is een effectief en efficiënt netwerk van professionals en vrijwilligers in het Sociaal domein die een bijdragen leveren aan het voorkomen en tegengaan van armoede en schulden.
- Professionals en vrijwilligers in het Sociaal Domein en klantmanagers afdeling WIZ herkennen armoedesignalen en zorgen ervoor dat armoede een bespreekbaar onderwerp is.
- Professionals en vrijwilligers in het Sociaal Domein zijn bekend met de inkomens- en schuldregelingen.
- De doelgroep levert vanuit de eigen ervaring input voor het armoedebeleid.

Goede dienstverlening

- Inwoners, met name niet-bijstandsgerechtigden die in armoede leven of te maken hebben met schulden, zijn op de hoogte van minimaregelingen en maken hier gebruik van.
- De toegang tot schulddienstverlening is laagdrempelig en inwoners weten de schulddienstverlening te vinden.

Bevorderen kwaliteit van leven en financiële zelfredzaamheid

- Inwoners kunnen duurzaam en binnen de eigen mogelijkheden een gezonde financiële huishouding voeren.
- Inwoners maken (samen met klantmanagers) een plan om tot een optimale financiële zelfraadzaamheid en gezondheid te komen. Inwoners en gemeente werken eraan om de doelen te behalen.

Uitgangspunten

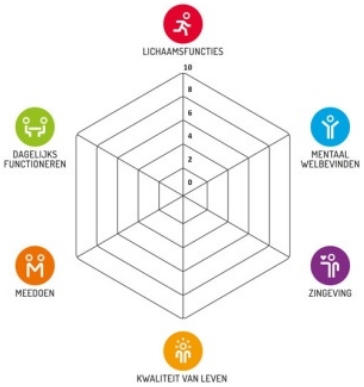
De volgende uitgangspunten zijn de basis van ons denken en doen:

- We werken op basis van vertrouwen, we belonen inspanning en zetten in op (groeien naar) zelfredzaamheid. Persoonlijke interactie en vertrouwen zijn van essentieel belang bij de aanpak van armoede en schuldenproblematiek.
- We willen een zo veilig mogelijke omgeving creëren voor mensen die zich melden met problemen op het gebied van armoede en schuldenproblematiek.

- Voorkomen is beter dan genezen; we werken preventief.
- We stimuleren mensen, in zoverre zij hiertoe in staat zijn, zelf verantwoordelijkheid te nemen.
- We stellen duidelijke grenzen wanneer dat nodig is.
- We luisteren naar en leren van feedback van alle betrokkenen bij het armoedebeleid.
- We denken in mogelijkheden en zoeken naar maatwerkoplossingen.
- We willen de “armoedeval” voorkomen en ervoor zorgen dat werken loont.

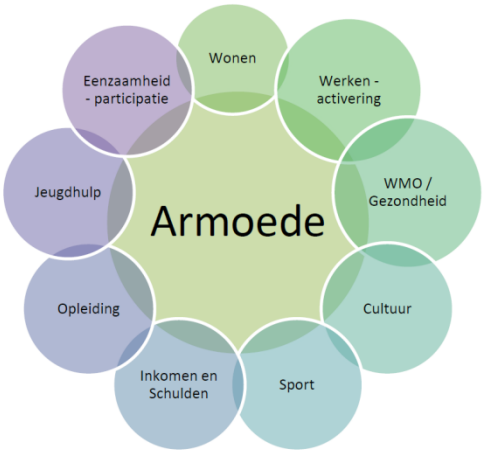
Risicovolle situaties

Armoede wordt steeds meer gezien en erkend als een samengesteld probleem. Vaak is er sprake van bijvoorbeeld een laag inkomen, psychische kwetsbaarheid, ziekte, *life events* en/ of een bijzondere situatie. Daarmee raakt armoedebestrijding aan meerdere leefgebieden van mensen.

Positieve gezondheid laat mooi zien hoe verschillende levensgebieden met elkaar samenwerken en een tekort op het ene opgevangen kan worden op een ander vlak. Zo kijken we ook naar armoede.

Dat betekent dat we naast de inzet van het armoedebudget ook inspanningen verrichten op aanpalende beleidsterreinen. Dat er zoveel raakvlakken zijn met ander beleid, betekent dat het armoedebeleid integraal beleid moet zijn. Onderstaand schema geeft de relatie weer tussen verschillende beleidsterreinen en armoede. Een achterstand op één van deze terreinen vormt een risico op armoede. Opgroeien in armoede vormt een risico op een achterstand op één van deze terreinen.

Feiten en cijfers doelgroep

Mensen met een verstoorde verhouding tussen inkomsten en uitgaven, vaak met een (besteedbaar) inkomen onder de 120% zien wij als risicogroep.

De optelsom van de landelijke gegevens, het lokale beeld en de inzichten van de ketenpartners bieden een drieluik dat er in elke gemeente anders uitziet. Het drieluik biedt ons in de gemeente Beesel de handvatten om doelgroepen en risicofactoren te selecteren waar we in dit beleidsstuk aandacht aan wil besteden. Dat doen we niet alleen als gemeente, daar betrekken we het hele netwerk rondom armoede(preventie) bij. In dit beleidsplan staan dus landelijk en lokale feiten en cijfers waar we samen met de hele keten richting aan geven.

We stellen in onze analyse ook doelstellingen en ambities voor de toekomst. Maar ook hierin moeten we reëel zijn. Armoede is een thema wat verschillende gevoelens en uiteenlopend gedrag kan oproepen. Sommige mensen willen zich vanuit een gevoel van schaamte bijvoorbeeld niet laten helpen. Anderen vinden het moeilijk om problemen vroeg te signaleren. Daarom investeren we niet alleen in het oplossen, maar ook in het bespreekbaar maken.

Laag inkomen in Beesel en Nederland

Huishoudens met een laag inkomen (CBS, 2017):
Beesel: 6,0 %
Nederland: 10,0 %

Om hoeveel mensen gaat het in Beesel?

Huishoudens met laag inkomen in Beesel			
	2017	**2018**	**2019**
huishoudens tot 101%	271	266	264
huishoudens tot 110%	494	486	483
huishoudens tot 120%	716	707	705

Huishoudens met laag inkomen met kinderen <18 jaar in Beesel			
	2017	**2018**	**2019**
huishoudens tot 101%	49	48	48
huishoudens tot 110%	85	84	83
huishoudens tot 120%	123	121	121

In Beesel hebben we volgens het CBS dus een relatief lage score als het gaat om mensen met een laag inkomen. In vergelijking met de afgelopen jaren is het aantal wel vrij stabiel.

(Bijstands)uitkeringen in Beesel en Nederland

Aantal mensen met een bijstandsuitkering (CBS, 2019):
Beesel: 2,34 %
Nederland: 3,82 %

Aantal uitkeringen inkomensverzekering en sociale voorziening per 1 juli 2019		
aantal uitkeringen inkomensverzekering WW, WAO, Wajong, WIA, AOW		3646
	waarvan WW-uitkeringen	187
	waarvan arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (WAO, Wajong, WIA)	543
	waarvan AOW uitkeringen	2916
aantal uitkeringen sociale voorzieningen		181

In Beesel zitten we onder het landelijk gemiddelde als het gaat om aantal mensen in de bijstandsuitkering. We hebben ook een iets sterkere daling dan gemiddeld. Dat is te verklaren omdat we sterk inzetten op uitstroom via (duurzaam) werk, waar nodig met extra ondersteuning.

Bereik armoedebeleid in Beesel en Nederland

Regeling	Aantal bereikte personen	Percentage Beesel	Percentage Landelijk
Jeugdfondsen **-Leergeld -Jeugdfonds Sport -Jeugdfonds Cultuur**	Nog niet beschikbaar over 2019		
Collectieve zorgverzekering	240 (61 + onbekend met uitkering)	49,7%	24,6%
Individuele Inkomenstoeslag	111 (108 met uitkering)	23% (ongeveer)	
Bijzondere bijstand	154 (96 met uitkering)	31,9%	
Minimaregeling	120 (81 met uitkering)	24,8%	13,6%

Voor zover we het in beeld hebben, hebben we een relatief hoog bereik van mensen. Daar blijven we ambitieus in; we willen vooral zo veel mogelijk kinderen die dat nodig hebben bereiken via de jeugdfondsen. Er zijn 121 gezinnen met kinderen in onze gemeente met een inkomen tot 120%. We hebben nog geen cijfers over 2019, maar willen minstens 100 gezinnen met kinderen via de jeugdfondsen bereiken.

3. Armoedepreventieprogramma

We willen armoede en schulden voorkomen en tegengaan en (financiële) zelfredzaamheid en (arbeids)participatie stimuleren. Dat bereiken we met behulp van onze **uitgangspunten**, preventieve werkwijze en benadering, en met **regelingen** en **netwerk inclusieve samenleving**. Attitude is hierbij overstijgend. In dit hoofdstuk komen deze drie aan bod.

Preventie

Mensen met een verstoorde verhouding tussen inkomsten en uitgaven, vaak met een (besteedbaar) inkomen onder de 120% zien wij als risicogroep. Om de doelgroep beter in kaart te brengen kiezen we ervoor om te redeneren vanuit de preventiefase waarin iemand zich bevindt[1].

We onderscheiden vier typen preventie: universele, selectieve, geïndiceerde en probleemgerelateerde preventie. Kenmerkend voor een effectief armoedepreventieprogramma is dat zij voorziet in activiteiten die vallen onder alle vier de categorieën.

Universele preventie richt zich op gehele bevolking of een gehele deelpopulatie (bijvoorbeeld alle leerlingen op een school), zonder rekening te houden met de risico's in de groep

Doel	**Mensen wijzen op de risico's van schulden en het belang van een administratie.**
Uitgangspunten	- We zijn bereikbaar, betrouwbaar en begrijpelijk - Voorkomen is beter dan genezen; we werken preventief
Activiteiten	Voorlichting armoede en schulden algemeen
Partners	Bedrijven, banken en financiële dienstverleners, werkpleinen, (sociale) media

Selectieve preventie is gericht op mensen uit een deel van de bevolking (of deelpopulatie) die een aanmerkelijk groter risico lopen om in een (problematische) schuldsituatie terecht te komen dan gemiddeld.

Doel	**Gedragsbeïnvloeding bij de risicogroepen**
Uitgangspunten	- We zijn bereikbaar, betrouwbaar en begrijpelijk - Voorkomen is beter dan genezen; we werken preventief
Activiteiten	- Gericht voorlichting voor speciale groepen (collectief) - Preventief budgetadvies bij duidelijk aanwijsbare risico's (individueel) - Spreekuur en hulp bij administratie Synthese
Partners	Synthese, onderwijs/ kinderopvang, bibliotheek, vrijwilligersorganisaties, verenigingen, bedrijven, banken en financiële dienstverleners, werkpleinen, Woongoed 2-Duizend

Geïndiceerde preventie richt zich op mensen die achterstanden of andere financiële problemen hebben, maar zich nog niet in een problematische (schuld)situatie bevinden. De uitvoerder van de schuldhulpverlening is direct betrokken bij de uitvoering van deze vorm van preventie.

[1] Jungmann, Nadja en Iperen, Frauke van, 2011. Over het belang van schuldpreventie en de mogelijkheden om daar lokaal invulling aan te geven. Gezamenlijke uitgave: MOgroep, de NVVK, de VNG, Divosa en het Nibud

Doel	**- Uitnodigen om (laagdrempelig!) hulp te vragen** **- Ontzorgen en stabiliseren van een individuele situatie** **- Stimuleren duurzame zelfredzaamheid en terugval voorkomen, binnen de mogelijkheden**
Uitgangspunten	- We zijn bereikbaar, betrouwbaar en begrijpelijk - Voorkomen is beter dan genezen; we werken preventief. - We stimuleren mensen, in zoverre zij hiertoe in staat zijn, zelf verantwoordelijkheid te nemen. - We stellen duidelijke grenzen wanneer dat nodig is. - We denken in mogelijkheden en zoeken naar maatwerkoplossingen. - We willen de “armoedeval” voorkomen en ervoor zorgen dat werken loont.
Activiteiten	- We vereenvoudigen het aanvragen van een gesprek of informatie door formulieren kritisch te bekijken en te vereenvoudigen en om ze mogelijk ook digitaal aan te bieden. - En alles in zo eenvoudig mogelijke ´taal´ (waarin we ´taal´ breed opvatten. Dat kan naast schriftelijke taal ook gesproken taal en/ of beeld zijn) - Onderzoeken samenwerking partners ondersteuning administratie - Versterken werken omgekeerde toets - Door ontwikkelen preventief Schuldhulpbeleid - Doorverwijzen/ organiseren andere zorg i.s.m. wmo, jeugd, …
Regelingen	Jeugdfondsen: Leergeld, JF Sport en JF Cultuur, collectieve zorgverzekering, bijzondere bijstand, minimaregeling, gemeentelijke vrijlating inkomsten, budgetadvies
Partners	Onderwijs, vrijwilligersorganisaties, verenigingen, voedselbank, Jeugdfondsen BSGW, Woongoed 2-Duizend, WML, energieleveranciers

Probleem gerelateerde preventie richt zich op mensen die in een problematische schuldsituatie zitten.

Doel	**- Uitnodigen om (laagdrempelig!) hulp te vragen** **- Ontzorgen en stabiliseren van een individuele situatie** **- Stimuleren duurzame zelfredzaamheid en terugval voorkomen, binnen de mogelijkheden**
Uitgangspunten	- We zijn bereikbaar, betrouwbaar en begrijpelijk - Voorkomen is beter dan genezen; we werken preventief. - We stimuleren mensen, in zoverre zij hiertoe in staat zijn, zelf verantwoordelijkheid te nemen. - We stellen duidelijke grenzen wanneer dat nodig is. - We denken in mogelijkheden en zoeken naar maatwerkoplossingen. - We willen de “armoedeval” voorkomen en ervoor zorgen dat werken loont.
Activiteiten	- Schuldhulpverlening, budgetadvies en budgetbeheer - Doorverwijzen/ organiseren andere zorg i.s.m. wmo, jeugd, …
Regelingen	Individuele inkomenstoeslag, schuldhulp/ schuldsanering
Partners	Maatschappelijk werk, vrijwilligersorganisaties, kredietbank

Onze werkwijze

Onze uitgangspunten zoals in de inleiding beschreven vormen de basis voor onze attitude. Naast verschillende regelingen zetten we onze werkwijze in om onze doelen te bereiken.

We streven naar een vergelijkbaar resultaat voor iedereen: zo min mogelijk armoede/ schulden en een zo hoog mogelijke (financiële) zelfredzaamheid. Dat kan betekenen dat we niet bij iedereen precies hetzelfde doen om daar te komen. Zo voorkomen we dat maatwerk willekeur wordt.

Bij alle interventies staat het gesprek centraal en houden we rekening met de (on)mogelijkheden van betrokken inwoners. Uitgangspunt voor het gesprek is de wens/ behoefte van de inwoner. Tijdens het gesprek tussen klantmanager en inwoner gebruiken we de Omgekeerde toets als leidraad om, in genoemde volgorde, te bespreken:

1. Het effect van een wens/ behoefte

Welk effect wil de inwoner bereiken? We hebben hierin speciale aandacht voor de pijlers van positieve gezondheid. We betrekken hierbij het netwerk van de inwoner en andere professionals.

2. De grondwaarde van de wetten

Valt het beoogde effect onder de grondwaarden van de verschillende wetten? Met 'grondwaarde' bedoelen we de reden dat de wet is geschreven. De artikelen uit die wet zijn de instrumenten waarmee dat doel kan worden bereikt. Ze zijn dus geen doel op zich.

Armoede is, zoals gezegd, geen opzichzelfstaand probleem. De grondwaarden van de participatiewet, jeugdwet, wet maatschappelijke ondersteuning, wet gemeentelijke schuldhulpverlening en leerplichtwet & wet passend onderwijs zijn:

Wet	**Participatiewet**	**Wet gemeentelijke schuldhulpverlening**	**Jeugdwet**	**Wet maatschappelijke ondersteuning**	**Leerplichtwet & Wet passend onderwijs**
Basis	Bestaansminimum	Ondersteuning bij financieel beheer	Gezond en veilig opgroeien	Meedoen aan het maatschappelijke leven	Onderwijs voor alle jongeren
Comple-mentair	Overheid vult aan op middelen die zelf verworven kunnen worden	Inwoners moeten in eerste plaats zelf hun financiën regelen	Jongeren en hun ouders zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor gezond en veilig opgroeien	Van burgers wordt verwacht dat zij zelf zoveel mogelijk oplossingen organiseren	Jongeren en ouders zijn in eerste plaats verantwoordelijk voor volgen onderwijs en behalen startkwalificatie
Bevorderen zelfredzaam heid	Liefst betaald werk, anders vrijwillig/ tegenprestatie	Regie over eigen financiën	Regie over eigen leven	Zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving	Voorbereiden op maatschappij en arbeidsmarkt

3. Het besluit verantwoorden

De gemaakte afspraken leiden tot een formeel besluit. In deze stap onderzoeken we wat het effect is van het voorgenomen besluit:
-op persoon, gezin en omgeving

-op mogelijkheden en vaardigheden van de betrokkene
-sluit het besluit aan op de normen en waarden van de organisatie (Blij in Beesel)

4. Randvoorwaarden

Bij de laatste stap nemen we een formeel besluit op basis van de gemaakte afspraken. Daarvoor zijn wetsartikelen beschikbaar.

Hoe bereiken we mensen

Om zo toegankelijk mogelijk te zijn, bereikbaar, betrouwbaar en begrijpelijk, investeren we:

- **op individueel niveau** in contact (klantmanagers hebben minstens één keer per jaar contact met betrokken inwoners (klanten). Daarin vragen we hoe het gaat, kunnen we eventueel stimuleren of complimenteren over inspanningen en peilen we of er extra ondersteuning nodig is.

- **op collectief niveau** in een goede bereikbaarheid en onderzoeken wat inwoners nodig hebben om:
1. De gemeente te vinden
2. Contact op te (durven en kunnen) nemen, bijvoorbeeld via telefoon, mail of website, maar uiteraard ook andere communicatiemiddelen.

Toegankelijkheid en …

We zoeken naar manieren inwoners en medewerkers van onze gemeente optimaal te ondersteunen. Hiervoor kijken we naar:
1. Informeren: We informeren door gericht contact op te nemen, aan te sluiten bij een activiteit of via media. Bovenal investeren we in een goed netwerk van partners (vindplekken) die armoede kunnen signaleren in onze gemeente. De Adviescommissie Sociaal Domein, onderwijs, maatschappelijk werk, verenigingen, … Met deze partners bouwen we aan een netwerk rondom armoede(bestrijding)[2].
2. We vereenvoudigen het aanvragen van een gesprek of informatie door onze formulieren kritisch te bekijken en te vereenvoudigen en om ze mogelijk ook digitaal aan te bieden.
3. En alles in zo eenvoudig mogelijke ´taal´ (waarin we ´taal´ breed opvatten. Dat kan naast schriftelijke taal ook gesproken taal en/ of beeld zijn)

We doen het als gemeente niet alleen, maar we doen het (gewoon) samen. We voelen ons als gemeente verantwoordelijk en nemen ook onze verantwoordelijkheid. Om inwoners optimaal te helpen hebben we ook anderen nodig. Daarom doen we zo veel mogelijk samen met het netwerk inclusieve samenleving en betrokken inwoners.

… samenwerken in het Netwerk Inclusieve samenleving

Als we armoede willen aanpakken, moeten we samenwerken. En dat doen we dan ook in de gemeente Beesel. Daarom willen we een stevig netwerk ‘inclusieve samenleving’ bouwen van alle betrokken partners, waaronder: de WAO belangengroep, Stichting Leergeld, JFS en JFC, adviescommissie Sociaal Domein, werkgroep laaggeletterdheid (Synthese, lezen en schrijven, bieb), steunpunt eenzaamheid, klantmanagers, onderwijs, huisartsen, …. Armoede is een van de thema’s om tot een inclusieve samenleving te komen.

[2] Zie ook 2. Netwerk: we bouwen een netwerk in de samenleving van organisaties en mensen die zich voor armoedebestrijding inzetten.

Door samen te werken kunnen we meer mensen, ook in verborgen armoede, ondersteunen.

Vindplaatsen

Belangrijk is om een zo groot mogelijk aantal vindplaatsen te hebben in de gemeente, zoals de gemeente zelf (incl. BSGW), onze welzijnsorganisatie, verenigingen, onderwijs, werkgevers, huisartsen, woningcorporaties, energiebedrijven en vrijwilligersorganisaties. Of plekken als de bibliotheek of banken. En misschien ook wel middenstanders als de kapper en de fietsenmaker. Daar gaan we in investeren, zodat we samen het onderwerp armoede bespreekbaar maken en mensen door kunnen verwijzen naar ondersteuning.

Voorkom dat gemeente trekker blijft (institutionaliseren)

De gemeente zal in het bouwen van het netwerk kartrekker zijn. Tegelijkertijd hebben we de ambitie om te onderzoeken of partners hier een (steeds grotere) rol in kunnen spelen. Als dat niet kan en het blijkt van toegevoegde waarde, dan zal de gemeente tijd blijven steken om het netwerk te laten bestaan.

Regelingen

We hebben een aantal specifieke minimavoorzieningen. Deze regelingen geven richting om samen met de inwoner te kijken wat nodig is. We denken in mogelijkheden, in adequaat en in zo goedkoop mogelijk.

Naast deze gemeentelijke regelingen zijn er landelijke en regionale minimavoorzieningen waar mensen in onze gemeente gebruik van kunnen maken, waaronder de kredietbank, voedsel- en kledingbank. Maar ook de huurtoeslag, de zorgtoeslag en de kinderopvangtoeslagen. Deze toeslagen worden door de Belastingdienst uitgekeerd.

Hoe gaan we over het algemeen om met de voorzieningen?

- In het gesprek attenderen we mensen over algemene mogelijkheden (ziektekosten, jeugdfondsen, minimaregeling)
- Inwoners kunnen zelf een regeling aanvragen. Meestal gaan we in gesprek om eventuele andere vraagstukken in kaart te brengen. Samen met de inwoners kijken we of een gesprek nodig is of een schriftelijke aanvraag volstaat.
- We informeren onze partners (Leergeld, onderwijs, huisartsen, …) over onze minimaregelingen, zodat zij inwoners erop kunnen attenderen en ‘doorverwijzen’. De gemeente verwijst door naar dat wat nodig is als we geloven dat het een inwoner verder helpt.

Jeugdfondsen

De jeugdfondsen **Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur** ondersteunen kinderen en jongeren tussen 4 en 18 om mee te kunnen doen op school en met sport en cultuur. Gezinnen krijgen hulp via een intermediair, meestal van Stichting Leergeld. Er is bij uitzondering mogelijkheid om maatwerk toe te kennen als een vraag niet past binnen de standaard.

Collectieve zorgverzekering

We bieden een uitgebreide collectieve zorgverzekering aan voor inwoners met een laag inkomen. Kinderen tot 18 jaar kunnen zich gratis meeverzekeren.

Individuele Inkomenstoeslag

Wanneer inwoners (tussen 21 jaar en pensioengerechtigde leeftijd, behalve studenten) meer dan

drie jaar een laag inkomen hebben en er is geen zicht op inkomensverbetering, is er de mogelijkheid van de jaarlijkse individuele inkomenstoeslag.

Bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand gaat over noodzakelijke, onvoorziene kosten die niet via een andere manier (zorgverzekeringswet, belastingdienst toeslagen, …) vergoed worden.
Bijzondere bijstand kan eenmalig of periodiek zijn.

Minimaregeling

We vinden het belangrijk dat mensen zich zo gezond mogelijk kunnen voelen. Door financiële zorgen dreigt isolement en verarming. Vanuit de minimaregeling kan met aandacht en energie samen met de inwoner gezocht worden naar een passende investering.

Gemeentelijke vrijlating inkomsten

We hebben als uitgangpunt dat werken loont. Daarom bekrachtigen we vrijwilligerswerk en laten we inkomsten uit parttime werk deels vrij. Zo is er altijd een (financiële) prikkel om (vrijwillig) te werken.

Schuldhulp

We organiseren de schuldhulp binnen onze eigen gemeente. Hulp bij schulden is niet afhankelijk van de hoogte van het inkomen. Met partners in het netwerk, zoals Woongoed 2-Duizend, energieleveranciers en WML maken wij afspraken om te signaleren. Zo kunnen we zo vroeg mogelijk inwoners ondersteunen en/ of advies geven. We gaan ervan uit dat voorkomen beter is als genezen.

We denken groot en ondersteunen ook ideeën voor een grotere groep

Armoede is een probleem van een persoon of gezin. De ondersteuning zoals beschreven in dit plan is gericht op inwoners en hun gezin. Maar het kan best zijn dat er een antwoord ligt in een collectieve oplossing. Dan gaan we daar zeker naar kijken en waar mogelijk faciliteren om nieuwe initiatieven tot uitvoering te brengen.

4. Kwaliteit: hoe blijven we het goede doen?

Monitoring

Hoe weten we nu of we het goede doen? We hebben een aantal uitgangspunten en doelen geformuleerd. De uitgangspunten gaan vooral over ons eigen handelen als gemeente. Dat monitoren we door onder meer klanttevredenheidsonderzoeken.

In het sociale domein van de gemeente Beesel willen we de klanttevredenheid doorlopend gaan monitoren. Door voortdurend binnen een wmo-. jeugd, en/of werk en inkomen-traject en na een afgesproken periode breed te kijken naar het effect van de ondersteuning op de kwaliteit van leven.

Met ingang van januari 2020 maken we gebruik de benchmark Armoede en Schulden van Divosa/ Stimulansz.

Deze input zullen we gebruiken om te blijven evalueren of we het goede doen en de doelen die we willen behalen bereiken met wat we doen.

Doelstellingen

Onze hoofddoelstelling is het voorkomen en tegengaan van armoede en schulden en het stimuleren van (financiële) zelfredzaamheid en (arbeids)participatie. Omdat ook armoedepreventie een thema is dat zich met name in de praktijk afspeelt hebben we vooral kwalitatieve doelstellingen geformuleerd. We hebben ter aanvulling ook een aantal meetbare doelstellingen geformuleerd, omdat zicht op deze cijfers ons informatie kunnen geven over het bereik van inwoners.

Preventie en vroegsignalering	**stand van zaken**	**doelstelling**
In de gemeente Beesel is een effectief en efficiënt netwerk van professionals en vrijwilligers in het Sociaal domein die een bijdragen leveren aan het voorkomen en tegengaan van armoede en schulden.	3x per jaar een netwerk inclusieve samenleving	Continueren. Mede organisatie door partners
Professionals en vrijwilligers in het Sociaal Domein en klantmanagers afdeling WIZ herkennen armoedesignalen en zorgen ervoor dat armoede een bespreekbaar onderwerp is.	1x per maand is er zorgnetwerk waarin zorgen rondom (onder meer) armoede besproken worden	Behouden
Professionals en vrijwilligers in het Sociaal Domein zijn bekend met de inkomens- en schuldregelingen.	3x per jaar netwerk inclusieve samenleving	Behouden, minstens 1x per jaar armoede onder de aandacht brengen
Goede dienstverlening		

Inwoners, met name niet-bijstandsgerechtigden die in armoede leven of te maken hebben met schulden, zijn op de hoogte van minimaregelingen en maken hier gebruik van.		We vergroten het netwerk
Jeugdfondsen -Leergeld -Jeugdfonds Sport -Jeugdfonds Cultuur	Nog niet beschikbaar	We willen 100 gezinnen bereiken (er zijn in 2019 121 gezinnen met een inkomen tot 120%)
Collectieve zorgverzekering	240 verzekeringen	Behouden
Bijzondere bijstand	154 (excl. Individuele inkomenstoeslag)	Behouden
Minimaregeling	120 personen hebben hier in 2019 een beroep gedaan.	Vergroten bereik naar 140 personen
De toegang tot schulddienstverlening is laagdrempelig en inwoners weten de schulddienstverlening te vinden.	Er circa 90 huishoudens die gebruik hebben gemaakt van schuldhulp. Het totaal aantal huishoudens met schulden is niet bekend.	Behouden
Bevorderen kwaliteit van leven en financiële zelfredzaamheid		
Inwoners kunnen duurzaam en binnen de eigen mogelijkheden een gezonde financiële huishouding voeren.	Aantal mensen die uitstromen omdat ze financieel zelfredzaam zijn is ongeveer 30.	Behouden
Inwoners maken (samen met klantmanagers) een plan om tot een optimale financiële zelfraadzaamheid en gezondheid te komen. Inwoners en gemeente werken aan het behalen van de doelen.		Werken met de omgekeerde toets

Een vinger aan de pols

We verzamelen bovenstaande kwalitatieve en kwantitatieve gegevens en delen die:
-in ons kwartaaloverleg met de Adviescommissie Sociaal Domein
-een keer in de twee jaar met de raad. Daarnaast blijven we de raad tussendoor informeren via de jaarrekening en (afwijkingen) via de berap.

Implementatie

Naast monitoring houden we ook graag praktisch een vinger aan de pols voor een goede implementatie. Hiervoor gaan we in gesprek met partners en blijven we actief de afstemming zoeken met aanpalende beleidsterreinen en misschien minder voor de hand liggende andere domeinen. In

het kader van duurzaamheid hebben we bijvoorbeeld ook oog voor mensen die om financiële redenen niet vanzelfsprekend mee kunnen doen. Hoe kunnen zij toch actief bijdragen aan het verduurzamen van onze gemeente?

5. Financiën

We zijn bij het maken van beleid primair uitgegaan van de inhoudelijke opgave en niet van de (hoeveelheid) middelen (geld volgt inhoud, niet omgekeerd). We stellen in dit beleidsplan kaders op over hoe we armoede op individueel en collectief niveau in onze gemeente willen aanpakken. Maar uiteindelijk realiseren we ons dat de praktijk altijd leidend is en boven alles de plek waar het gebeurt.

Regeling	**Uitgegeven bedrag 2019**	**Begroting 2020**
Jeugdfondsen -Leergeld -Jeugdfonds Sport -Jeugdfonds Cultuur	Nog niet bekend.	€ 26.250, open eind
Collectieve zorgverzekering	€ 37.375	€ 43.000
Individuele Inkomenstoeslag	€ 43.726	€ 35.000
Bijzondere bijstand	€ 122.495	€ 156.000
Minimaregeling	€ 10.386	€ 46.250
Uitgaven (2019)/ begroting (2020)	€ 213.982 (excl. € ? leergeld)	€ 306.500

Belangrijk: We gaan uit van een begroting over alle regelingen heen. Dat we in deze tabel de uitgaven en begroting over de verschillende regelingen differentiëren is enkel om inzicht te krijgen vanuit welke regeling wat wordt uitgegeven. Door meer preventief te werken kan het zijn dat uitgaven verschuiven.

Analyse

Vooralsnog verwachten we dat we de uitvoering van het armoedebeleid financieel gerealiseerd kan worden binnen de huidige begroting. He exacte financiële effect van de inzet op het bereiken van de doelgroep, het verzetten van de kaders en de ontwikkeling van de doelgroep blijkt in de loop van de uitvoering. De gemeenteraad informeren wij vanuit de P&C rapportages. Met ingang van 1 januari 2020 nemen wij deel aan de door Divosa en Stimulansz ontwikkelde benchmark *Armoede en Schulden*. Hiermee hebben we inzicht in onze verstrekkingen maar is het tevens mogelijk om het bereik te meten en vergelijkingen met andere gemeenten toe te passen. Deze informatie gebruiken om de inhoud en financiën te monitoren

Verantwoording

Literatuurlijst

Divosa/ Stimulansz Benchmark

Galen, M. van, Leijen, S., Meester, E., Nuland, K. van en Peters, W. (2017) Omgekeerde toets. Utrecht: Stimulansz

Gemeente in gemeenschap

Jungmann, Nadja en Iperen, Frauke van, 2011. Over het belang van schuldpreventie en de mogelijkheden om daar lokaal invulling aan te geven. Gezamenlijke uitgave: MOgroep, de NVVK, de VNG, Divosa en het Nibud

Limburgpositiefgezond.nl

Mullainathan, S en Shafir, E. (2013) Schaarste.Amsterdam: Maven Publishing

Waarstaatjegemente.nl

WRR (2009), Vertrouwen in de School. Over de uitval van overbelaste jongeren. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Bijlagen

1. Definities

Armoede Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden. (Definitie SCP)

Armoede kan iemand voor korte of lange tijd 'buitenspel' zetten. Armoede kent meerdere definities. In de enge zin gaat het om een tekort aan financiële middelen. In de brede zin van het woord verwijst armoede ook naar sociale uitsluiting. Denk aan mensen die geen geld hebben om deel te nemen aan activiteiten, geen opleiding hebben, veelal in een minder goed geïsoleerd huis wonen en vaker gezondheidsproblemen hebben. Zij kunnen zich vaak moeizaam zelf redden.

Armoede is een subjectief begrip. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) spreekt daarom niet van 'arme huishoudens', maar van 'huishoudens met een laag inkomen en risico op armoede'. Momenteel ligt de lage-inkomensgrens voor eenpersoonshuishoudens op 1.030 euro per maand. Voor een echtpaar met twee kinderen ligt dat op € 1.930 euro.

Het Nibud hanteert geen lage-inkomensgrens, maar hanteert de term draagkracht: het deel van het inkomen waarmee mensen hun kosten zelf kunnen betalen. Draagkracht is afhankelijk van inkomen, verplichtingen, woonlasten en belastingvoordelen. Mensen met een hoog inkomen en hoge (vaste) lasten dreigen te weinig draagkracht over te houden. Mensen met een hoger inkomen kunnen zo toch in de financiële problemen komen.

Bijstandsnorm De bijstandsnorm is het bedrag dat een persoon of gezin zonder eigen inkomen als uitkering via de gemeente ontvangt. Dat bedrag hangt af van de leefsituatie en wordt twee keer per jaar geïndexeerd. De meest actuele bedragen staan op: rijksoverheid.nl.

Inwoners met (kans op) armoede Mensen hebben een minimuminkomen als het inkomen rond het bijstandsniveau ligt. Het kan gaan om inkomen uit werk, bijstand of een andere uitkering. Deze mensen kunnen recht hebben op extra vergoedingen. Dat laatste hangt af van de draagkracht: de mogelijkheid van mensen om bepaalde kosten zelf te betalen. Dit hangt af van het inkomen en het vermogen, maar ook van de persoonlijke en sociale omstandigheden. Hoe groter de draagkracht, hoe minder extra vergoedingen mensen kunnen krijgen.

Positieve gezondheid Gezondheid wordt niet meer gezien af- of aanwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. In deze visie is gezondheid niet langer meer strikt het domein van de zorgprofessionals, maar van ons allemaal. Het gaat immers om het vermogen om met veranderende omstandigheden om te kunnen gaan. Positieve gezondheid kent 6 dimensies: lichaamsfuncties, mentale functies en beleving, spirituele/existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren.

Sociaal minimum (minima) Minima zijn mensen met een inkomen op of net boven het bijstandsniveau (=100%). In de gemeente Beesel gaan we over het algemeen uit van minima bij een inkomen van 110%. Daarnaast zijn mensen die schuldhulpverlening van de gemeente ontvangen in

beeld. Maar er zijn ook mensen met een (plotseling ontstane) scheve verhouding tussen inkomen en uitgaven, een laag besteedbaar inkomen hebben.

Schuldhulpverlening en budgetbegeleiding of –advies We willen voorkomen in plaats van genezen. Signalen van mensen die moeite hebben met het beheren van hun financiën nemen we serieus voordat er serieuze problemen zijn. We bieden budgetbegeleiding en/of -advies, ter voorkoming van erger. Voor mensen die al schulden hebben, is er schuldhulpverlening.